

Posudek na diplomovou práci Mgr. Markéty Fialové „Pouliční obtěžování ne-heterosexuálních žen Street Harassment“

Sexuální obtěžování zahrnuje široké spektrum projevů, z nichž některé jsou méně probádané než jiné. Ačkoliv se situace ohledně sexuálního obtěžování obecně v České republice v posledních letech pod vlivem mezinárodního hnutí #MeToo a řady studentských iniciativ jako „Ne!musíš to vydržet“ či Na*hlas výrazně proměnila, zdaleka se nedá říci, že je v souladu s evropskými standardy. Kauzy typu Feri, Cimický či Vaněk jsou stále spíše výjimkami, které potvrzují pravidlo mlčení, když přijde na problematické chování především mužů.

U vědomí této reality se Markéta rozhodla zaměřit svůj badatelský zájem na fenomén pouličního obtěžování ne-heterosexuálních žen, který nezaslouženě zůstává stranou zájmu. Vyšla přitom z osobních zkušeností s tímto typem chování a rozhodla se pro kvalitativní studii založenou na polostrukturovaných rozhovorech, neboť svůj výzkum pojala jako explorativní. Metodologické uchopení je tedy standardní a vhodné pro práci mapující málo probádaný terén.

Po formální stránce není práci prakticky co vytknout. Je psaná velmi čtivým jazykem, autorka však neskouzává k simplifikaci. Naopak, text je velmi vyzrálý a dobře gradovaný. Odkazování je konzistentní a v souladu se zvolenou citační normou. Práce je prostá gramatických chyb i překlepů. Snad bych jen zmínil, že ačkoliv je dobře, že se autorka snaží rozmělnit binární jazykový normativ prostřednictvím inkluzivních symbolů, je patrné, že to klade zvýšené nároky na finální editaci. Narazil jsem tak na to, že někde zůstávají tradiční tvary vedle novotvarů ve stejných odstavcích (např. str. 19, první odstavec), což může vést k pochybnostem o systematickosti používání novotvarů. Vzhledem k celkově vysoké formální úrovni práce je to však opravdu jen detail.

V teoretické části Markéta postupně diskutuje relevantní koncepty a teorie. Pouliční obtěžování nahlíží skrze intersekci genderu se sexualitou a záměrně se snaží vyhnout rámování sexuální a genderově motivovaným obtěžováním. Ve svém celku je teoretická část velmi dobře zpracovaná. Autorka se opírá o relevantní zdroje, nezapomíná definovat důležité pojmy a diskutuje širokou škálu aspektů dané problematiky. Příznačné také je, že když shledá současný stav teoretické diskuse o nějakém aspektu problému nesystematickým, neváhá

navrhnout vlastní systém/dělení (např. důsledky pouličního obtěžování). Jinými slovy, v teoretické části Markéta opět prokazuje vyzrálou a sebejistotu, která je podle mé zkušenosti na úrovni diplomové práce vzácná.

Výzkumná část nabízí v úvodu standardně diskusi metodologie, pozicionality a metodologických východisek atd. Opět mohu jen konstatovat, že tato část je zpracována způsobem, který převyšuje většinu podobných kapitol, jež jsem v průběhu let četl. Kvituji i to, že Markéta neváhá pojmenovat své nejistoty a jak se s nimi snažila vyrovnat. Je více než patrné, že si osvojila řemeslnou stránku věci a ke svým komunikačním partnerkám přistupovala péčí a respektem v duchu nejlepší tradice feministického bádání.

V porovnání s již diskutovanými částmi se mi samotná analýza zdá poněkud slabší. Částečně to asi jde na vrub určité nekonzistentnosti v používání pojmů. Není mi například jasné, proč autorka nazývá emoce kontextuální faktory: „V další části výzkumu jsem se proto zaměřila na kontextuální faktory, které mají vliv na to, jak oslovené ženy prožívají nežádoucí incidenty, jak na ně reagují či jak se s nimi vyrovnávají“ (str. 77)? Pojem kontextuální faktor mi evokuje spíše nějaký aspekt prostorový (v jakém kontextu se PO děje) či časový (kdy se děje), než jaké emoce aktivuje (strach, vztek atd.). Podobně ostatně pojem kontext používá i autorka: „Božena i Milena naproti tomu (ve většině kontextů) jakékoliv „preventivní“ strategie odmítají...“ (str. 82).

Jako problém tedy vidím nekonzistentní používání pojmu kontext, který je aplikován standardně, jak jsem uvedl, ale také na pojmy jako je strach, vztek sebedůvěra, či vnímané (ne)bezpečí, což považuji za nestandardní.

Neobratné se mi také zdály některé formulace jako např.: „Herta takové reakce opět rámuje jako „neadekvátní“, protože podceňuje míru sexuální objektivizace dvou žen držících se za ruku ve veřejném prostoru...“ (str. 80). Zmíněná formulace totiž zní jako hodnotící, aniž by bylo vysvětleno, jak autorka dospěla k závěru, že Herta něco nedoceňuje. Vzhledem k jejím východiskům autorka zřejmě nechtěla hodnotit, ale formulace tak vyznívá.

Z hlediska struktury mi není jasné, proč je podkapitola věnovaná strategiím (4.2.2), „jak s (ne)viditelností své ne-heterosexuální identity ve veřejném prostoru pracovat“ (str. 80), zařazená do kapitoly věnované kontextuálním faktorům (4.2)? Přestože v nabídnutých citacích jsou strategie „prevence“ nezřídka kontextualizovány, kontextuální faktory zde jako takové

rozebírány nejsou. Podobně mi není jasné zařazení podkapitoly věnované reakcím na PO (4.2.3) do stejné kapitoly.

Tento problém se strukturováním textu je dále zvýrazněn tím, že v podkapitole 4.2.3 autorka faktory nejprve identifikuje a následně diskutuje jeden po druhém pod samostatnými nadpisy. Nic takového ale nedělá v předchozích podkapitolách (4.2.1 a 4.2.2). Významné také je, že zde vynechává přívlastek „kontextuální“, což mi přijde vhodnější.

Zároveň však musím vyzdvihnout autorčin analytický potenciál a snahu provazovat analýzu s teoretickým aparátem představeným v teoretické části. Předkládá řadu zajímavých zjištění, která jsou nepochybně přínosem pro teoretické diskuse o PO, jako například tendenci k aktivním reakcím v párovém kontextu, které kontrastují se spíše pasivními reakcemi v případě PO o samotě, či pocit kolektivní zodpovědnosti za celou znevýhodněnou skupinu. V každém případě se jí podařilo zviditelnit téma, které je trestuhodně opomíjeno, a především „zviditelnit životní zkušenosti ne-heterosexuálních žen nejen s PO“, což byl jeden z jejích cílů.

Vzhledem k výše řečenému konstatuji, že práce splňuje kritéria pro obhájení a navrhuji hodnocení výborně. Výsledek bude záviset na průběhu obhajoby.

Ing. Petr Pavlík, Ph.D.

14.1.2024

oponent